

Sygn. akt III CSK 9/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa Janiny S.
przeciwko Gminie Miasta K.
o ustalenie prawa do grobu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 października 2011 r.,
skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 9 czerwca 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 2 marca 2010 r. oddalił powództwo Janiny S. o ustalenie, że przysługuje jej wieczyste prawo do wskazanego przez powódkę grobu murowanego położonego na Cmentarzu R., skierowane przeciwko Gminie Miejskiej K. Sąd ten ustalił, że grób, którego dotyczyło powództwo został wybudowany na podstawie zezwolenia z dnia 10 grudnia 1974 r. w miejscu istniejącego od 1924 r. grobu ziemnego. W marcu 1975 r., po wybudowaniu grobu, powódka uiszczała stosowne opłaty. Pismem z dnia 26 listopada 2008 r. została poinformowana przez zarząd cmentarza, że grób ma charakter czasowy i jego użytkowanie jest opłacone do 10 grudnia 2024 r. Przed otrzymaniem tego pisma powódka była przekonana, że grób ma charakter stały.

Sąd Okręgowy stwierdził, że prawo do grobu ma charakter cywilnoprawny, jednakże jego treść nie obejmuje uprawnień właścicielskich. Poprzednicze prawnej powódki przysługiwało prawo do grobu o charakterze bezterminowym, nie wymagające wnoszenia opłat. Tej treści prawo uzyskała też powódka. Dotyczyło ono jednak grobu ziemnego. W 1974 r. na wniosek powódki doszło do powstania grobu murowanego oraz do zawarcia nowej umowy dotyczącej tego grobu. Na skutek zawarcia tej umowy wygasło prawo do grobu ziemnego i związane z nim zwolnienie od ponoszenia opłat. Przemawiało to za oddaleniem powództwa.

Apelacja powódki została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 9 czerwca 2010 r. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia Sądu Okręgowego. Dodatkowo stwierdził między innymi, że z zezwolenia na budowę grobu murowanego wynika, iż jego powierzchnia uległa powiększeniu. W jego części dotyczącej oznaczenia okresu użytkowania grobu postawiono kreskę. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę prawną Sądu Okręgowego i odwołał się do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 czerwca 2001 r. (III CKN 406/00). Stwierdzono w nim, że zawarcie z zarządem cmentarza umowy wybudowanie grobu murowanego, w miejsce stałego grobu ziemnego, powoduje wygaśnięcie uprawnień do grobu ziemnego.

Skarga kasacyjna powódki została oparta o podstawę naruszenia prawa materialnego. Zarzucono w niej naruszenie art. 10 ust. 6 ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyn zgonu (Dz. U. Nr 35, poz. 359), art. XLIX § 1 przepisów wprowadzających kodeks cywilny oraz nie oznaczonego bliżej przepisu ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz. U. z 2000 r., Nr 23, poz. 295 ze zm.). W oparciu o te zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny stwierdził, że powódka nabyła prawa do grobu w 1974 r. po śmierci Elżbiety S., która w 1921 r. wykupiła miejsce pod pojedynczy grób ziemny. Sąd Apelacyjny nie kwestionował też oceny Sądu pierwszej instancji wskazującej, że powódka nabyła uprawnienia przysługujące wcześniej Elżbiecie S., a zatem prawo o charakterze bezterminowym, mimo obowiązywania przepisów ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (dalej - ustawa o cmentarzach), które nie przewidują możliwości ustanowienia prawa do grobu na czas nieoznaczony. Bezzasadne były zatem zarzuty niewłaściwego zastosowania art. 10 ust 6 ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyn zgonu oraz art. XLIX przepisów wprowadzających kodeks cywilny.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego o bezzasadności apelacji powódki nie było związane z charakterem uprawnienia, które nabyła po Elżbiecie S., lecz skutkami zawarcia z zarządem cmentarza umowy o wybudowanie grobu murowanego. Wbrew ocenie skarżącego prawo przysługujące wcześniej powódce dotyczyło ściśle grobu ziemnego i nie obejmowało prawa do gruntu, na który zlokalizowano grób ziemny. Dotyczyło ono samego grobu ziemnego. Wybudowanie grobu murowanego w miejscu dawnego grobu ziemnego nie może być zatem uznane za zmianę jedynie formy grobu w ramach dotychczasowego prawa. Sąd Apelacyjny oceniając to zagadnienie zasadnie odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CKN 406/00, w którym wyrażono pogląd, że zawarcie z zarządem cmentarza umowy o wybudowanie grobu murowanego, w miejsce

stałego grobu ziemnego, powoduje wygaśnięcie uprawnień do grobu ziemnego. Sąd Najwyższy podkreślił, że grób nie może być jednocześnie grobem ziemnym i murowanym.

Zawarcie przez powódkę umowy o wybudowanie grobu murowanego w 1974 r. spowodowało, że jej prawo do grobu ziemnego, które do tego czasu miało charakter bezterminowy, wygasło. Zakres uprawnień, które powódka nabyła w 1974 r. nie był zatem związany z jej poprzednią sytuacją. Wynikał on z kolejnej zawartej umowy (o budowę grobu murowanego). Jej treść, przy uwzględnieniu dodatkowo przepisów obowiązującej wówczas ustawy o cmentarzach, które nie przewidywały ustanowienia prawa do grobu o charakterze bezterminowym, nie daje podstaw dla przyjęcia, że na jej podstawie powódka nabyła prawo do grobu murowanego bezterminowo.

Z tych względów skarga kasacyjna powódki była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.